

Pædagogisk læreplan for Jorden Rundt 2019

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Indholdsfortegnelse

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	3
Hvem er vi?	4
Pædagogisk grundlag	5
Pædagogisk læringsmiljø	9
Samarbejde med forældre om børns læring	11
Børn i udsatte positioner	12
Sammenhæng til børnehaveklassen	13
Inddragelse af lokalsamfundet	14
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	15
De seks læreplanstemaer	20
Alsidig personlig udvikling	21
Social udvikling	24
Kommunikation og sprog	26
Krop, sanser og bevægelse	29
Natur, udeliv og science ..... i vuggestuen	32
Kultur, æstetik og fællesskab	35
Årshjulet med læreplanstemaer	37
Evalueringskultur	38

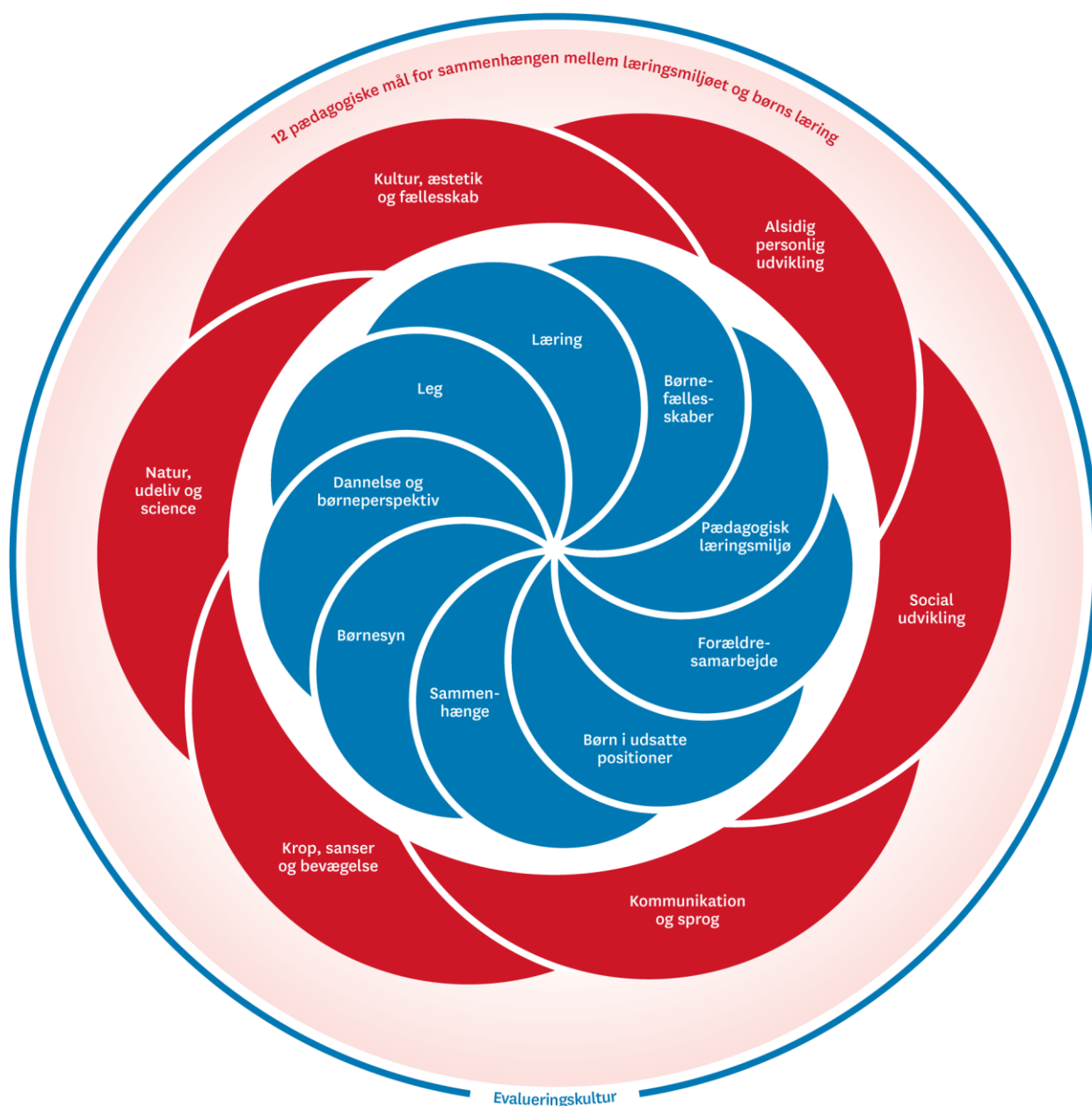
---

*Bemærk dette dokument er et ”arbejdende dokument”,
som løbende kan og vil blive ændret*

*Vi er den dynamisk institution, hvor vi arbejder på at blive
klogere og gøre det bedre – ud fra den viden vi har og
bliver i besiddelse af.*

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Tilblivelsen og arbejdet med den pædagogiske læreplan er foregået via møder og drøftelser i

personalegruppen og forældrerådet - for så at blive samlet og bearbejdet af "de faglige fyrtårne" og leder

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse.

Hvem er vi?

Jorden Rundt er en integreret institution for ca. 80 børn i alderen 0 – 6 år. Vi har en vuggestue afdeling med 3 stuer, som hver består af 12 børn og 3 voksne - og en børnehave afdeling med 2 stuer, som hver består af 22 børn og 3 voksne

Vi er beliggende tæt ved Amager fælled nær DR byen – mellem Islands Brygge metrostation og DR byens metrostation. Bygningen er af nyt design med stor runde vinduer, som giver os mulighed for at følge livet udenfor og se året skifte, som når de vilde gæs slår sig ned i foråret og cyklisterne i efteråret slider sig forbi i regn, sne og slud.

Vi holder til i stueetagen i en beboelsesejendom, men kan godt finde på at tage en tur op til tagterrasserne på 7. Etage og spise lidt frugt, mens vi kikke ud over byens tage. Vores legeplads har et fint hegn, som giver os frit udsyn til vores omgivelser. Går vi ud af lågerne, så er der direkte adgang til kanal og grønne rekreative områder, som vi kan bruge i vores pædagogiske aktiviteter, som tagfat leg på de grønne græsplæner, boldleg på boldbaner, løb og hop i motionsområdet, på jagt efter insekter i sansehaven med blomster og gynger på området fælles legepladsen.

Vores egen legeplads er en stor del af det daglige liv i institutionen for både de store børnehavebørn og de mindste vuggestuebørn, så her er alt fra leg i sandkassen, mestring af legepladsens klatrestativ, udvikling af cykel kompetencer til pasning af vores kaniner, dyrkning af blomster og grøntsager til at lege den samme leg med børnehavenvennerne over flere dage.

Vores institution fremstår i nyt design, hvor alle stuer er forskellige, men fremstå lyse og med højt til loftet. De 2 afdelinger er opdelt af et stort og lyst fællesrum, hvor børnehavens stuer ligger med direkte afgang til legepladsen, hvorfra der også er indgang til børnehaven. Vuggestuernes grupperum ligger samlet af en fælles gang på den anden side af fællesrummet, hvor indgangen til vuggestuen også ligger. Køkken og kryberum er placeret for enden af vuggestuegangen.

Jorden Rundt er en del af klynge AC, som består af i alt 8 institutioner, som ligger i samme nærområde. Klyngen består af 1 klyngeleder og 7 pædagogiske ledere, som er tilknyttet hver sin enhed, men sammen udgør et fælles lederteam, som arbejder ud fra fælles pædagogiske principper. Arbejdet med læreplaner tilrettelægges med udgangspunkt i den enkelte enheds børnegruppe, pædagogisk, struktur, pædagogik og den fysiske beliggenhed

---

Pædagogisk grundlag

Vores læreplan tager udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag, som kan beskrives ud fra en række fælles centrale elementer, som er kendetegnende for den forståelse og tilgang der arbejdes med i forhold til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse

---

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

”De centrale elementer i dagtilbudsloven er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

Loven fastsætter, at alle disse elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

Børnesyn

Vores pædagogiske holdning bygger på et humanistisk menneskesyn: Vi mener, at barnet er et socialt menneske, som selv kan og vil, med en indbygget lyst til at udfordre sig selv og udforske omverdenen. Barnet udvikler sig og lærer gennem leg og i samspil med andre børn og men nærværende og anerkendende voksne.

Dannelse

For barnet sker der en fantastisk udvikling gennem årene i en daginstitution - barnet lærer forskellige motoriske færdigheder, udvikler sine sociale kompetencer ved at indgå i en gruppe, koncentration, empati og omsorg. Alt sammen færdigheder og kompetencer, der senere hen ruster barnet til at tage nye udfordringer op. Barnet lærer, at det er et selvstændigt menneske, det får legekammerater; det lærer at tale, det lærer om verden og sig selv at kende. Det er vores ønske, at børnene gennem deres dannelsesproces opnår at blive sunde, alsidige, sociale, handlekraftige, modige, kreative, reflekterende og selvbevidste personligheder, der oplever livsglæde, lærelyst og ser mening og sammenhæng i tilværelsen.

Derfor vil institutionerne støtte børnene i at gøre sig erfaringer, tilegne sig færdigheder, forståelser og kompetencer. De skal møde udfordringer og oplevelser, der gør dem i stand til at udvikle selvværd og tro på andres værd. De skal få erfaringer og kundskaber, der gør dem i stand til at tænke og handle selvstændigt ud fra et demokratisk, ligeværdigt menneskesyn. De skal styrkes i at træffe sunde valg og udvikle sunde vaner. De skal møde udfordringer, der stimulerer dem fysisk, psykisk og æstetisk. De skal få viden om og forståelse for menneskelige og kulturelle værdier og personlige erfaringer med disse. De skal opleve at være selvbestemmende, medbestemmende og medansvarlige i fællesskabet i institutionen.

Eksempler på praksis i Jordan Rundt:

Vuggestuen:

- Vi er opmærksomme på om børn uden sprog er meget kommunikative og giver tegn og gestik for ønsker og initiativer - som at reagerer på at et barn gengiver bevægelse eller fagter for lege eller sange ... "Du tramper!" "Vil du lege svup-Karoline?"
- Vi er opmærksomme på at udvikling er i en proces, som hvor barnet f.eks. er klar til at gå på toilettet den ene dag, men næste dag går direkte hen og henter en ble i bleskuffen og viser det vil have ble på – vi følger tålmodigt og forstående barnet ved at tage barnet alvorligt og støtte det i hensigt og vilje.
- Vi øver de mindste i at indgå i grupper og aktiviteter, hvor man f.eks. skal vente på tur til at hoppe ned på puden, skiftes til at vælge sang i morgensamlingen, orientere sig i gruppen og få øje på de andre ved f.eks. at synge navne sange. Osv.

Børnehaven:

- Vi arbejder med at give børnehavebørnene et råderum indenfor børnehavens rammer, som giver dem en oplevelse af være aktive/ aktører i deres børnehaven liv – som når de største i det sidste år kan vælge frit om de vil være ude eller inde, når der ikke er aktiviteter. Men det betyder også at passe på huset, som at tage sko af når man går indenfor, ikke hoppe i sofaerne og have respekt for legetøj osv.
- Vi er opmærksomme på, at selvhjulpethed er af stor betydning i den videre færd. Hverdagen er en øvelse i færdigheder, som at lyne en lynlås, men også huske at tage jakke på, når man går ud osv.
- Når de mindste starter i børnehaven, så får en makker ved et større børnehavebarn, som bl.a. er deres gå-makker på ture ... I det hele taget arbejder vi med en kultur, hvor store hjælper mindre, og dermed får en børnegruppe, som ser og viser hensyn til hinanden.

Børneperspektiv

Barnet er i fokus, og det betyder, at når vi tager beslutninger, og når vi tilrettelægger hverdagen, så prøver vi at sætte os i barnets sted for på den måde at skabe rammer og plads, så her er trygt og rart at være, og at skabe rum, som giver rige muligheder for at lege og udforske verden. Det er af stor betydning for os, at vi er med til at skabe en dagligdag, som giver glade, sunde børn, og børn som kan lide at være i institutionen

Eksempler på praksis i Jordan Rundt (vuggestue og børnehave):

- Vi har plads til at gribe børnenes initiativer, som når de f.eks. finder mariehøns på legepladsen, så kan vi sammen gå på opdagelse og være nysgerrige sammen
- Vi vægter i de vokseninitierede aktiviteter at have mulighed for at fordybe os i det børnene finder særligt interessant. Ligesom vores evalueringens fremadrettede fokus vil lægge vægt på de erfaringer vi har opnået – også i børneperspektiverne.

Leg, Læring og Børnefællesskaber

Barnets læring er en kontinuerlig proces som foregår: For det første - i de sociale relationer barnet indgår i og i spillet mellem barnet og dets omgivelser. For det andet - som barnets egen psykiske og fysiske tilegnelses-, forandrings- og udviklingsproces, der foregår med udgangspunkt i barnets vilkår. I denne proces tilegner barnet sig øget viden, erfaringer og færdigheder. Læring er tæt forbundet med dannelse, socialisering, udvikling og forandring, og må ikke forveksles med indlæring. Barnet er ud fra egne erfaringer medskaber af sin læring. Barnet lærer gennem legen via egen aktivitet, egne oplevelser og undersøgelser, og disse aktiviteter går forud for, og må kobles til mere eksakt viden om et fænomen.

Det pædagogiske personales rolle og opgave er at understøtte, inspirere og udfordre denne proces. Personalet må gennem dialog, handling og som rollemodel udfordre barnet til undren og refleksion af egne oplevelser, følelser, forståelse og handlinger. Ved læring skal forstås både den ubevidste og bevidste proces, der foregår i dagligdagen. Derfor er hele institutionens læringsmiljø centralt for barnets mulighed for læring. Ved læringsmiljø forstås bredt institutionens miljø og atmosfære, personalets rolle, de fysiske rammer, organiseringen og de metoder, vi anvender til at fremme børnenes læring. Børns læring sker i samspil med andre og i de fysiske og psykiske rammer hverdagslivet danner. Læring sker både i spontant opståede situationer og ved planlagte aktiviteter og oplevelser.

Vuggestuen:

- En populær lege er f.eks. at børnene kravler op af nogle trappetrin og hoppe ned på en madrass. Inden denne leg hos børnene har fået en formfuldendt forståelse, så er der foregået en del læring med guidning af de voksne – og med hjælp af de større børn ... vente på tur, passe på hinanden (ikke hoppe, så man rammer den før én), trøste (hvis man nu kom til at hoppe ind i én). Barnet lærer noget om sin egen krops formåen, andres færdigheder, sprog, gentagelser og fællesskab – at have det sjovt sammen er drivkraften

- Vi er meget opmærksomme på at børnene lærer gennem kropslige erfaringer, så det kan godt være, at vi havde planlagt noget – men så regner det dejligt en dag .... også skal vi da ud og hoppe i vandpytter, lave mudderkager, sprøjte, plaske osv
- Børnene inviteres og bliver en del af børnefællesskabet ved både de vokseninitierede aktiviteter og tiltag, som samling med forskellige elementer, hvor alle høres, ses, har deltagelse osv., men børnene støttes også, når de selv er hovedaktører f.eks. med at introduceres til at kunne sige STOP, hvis et andet barn tager noget legetøj fra dem, slår el.lign. Det kræver særlige kompetencer som .... At invitere sig selv eller andre ind i legen, vise empati, beherske eller finde kompromis, lærere egen og andres grænser, dele, bytte og grine sammen.
- At give plads til, at børnenes venskaber og oplevelser af at have noget sammen, som når de finde på noget sammen – som da 2 børn listede ud på badeværelset og tog alt tøj af og prøvede det i tøjkasserne.... Eller de 3 børn der kørte scootere ind i en dør, væltede og lå sammen på gulvet og grinede.

Børnehaven:

- Der arbejdes med en formel opdeling af børnene i grupper – storgruppe, mellemgruppen og de yngste med henblik på aktiviteter og tiltag for børnene. Dette giver et tilhørsforhold i den store børnegruppe på stuen. Men det giver også mulighed for opdelinger med fokus på indhold. Samarbejdet mellem gruppernes voksne giver også mulighed for at storgruppen f.eks. tager en del af de yngste, så en reduceret yngste gruppe f.eks. kan snitte/ sylte i køkkenet med deres voksne – hyggeligere og mere sikkert.
- De sociale konstellationer er der dog flere eksempler på .... På ture er der makkerpar med udgangspunkt i én stor og én lille – altså på tværs af børnegrupperne.... Og i det uformelle vil der være nogle helt andre konstellationer, som børnene selv tager initiativ til – også på tværs af stuerne – dørene er åbne for leg på tværs.
- Børnehavebørnene kalder på noget meget forskelligt, og derfor er vi meget opmærksomme på at kunne eskalere krav og forventninger op og ned i det, vi laver – som når vi laver eventyr drager, så kan de store klippe dragen, mens de mindste lige er begyndt med saksen, måske kan lave drageskæl, så vi får et fælles produkt, hvor alle har kunne bidrage.
- Når vi arbejder med f.eks. eventyr som overskrift, så er der forskellige tilgange, som planlægges ind i temaet. Oplæsning med aktiv deltagelse og dialog med børnene, så så inspireres videre til levende oplæsning med udklædte børn i roller, måske endda helt til at lave teaterstykker – og så ind i mellem det, er der børnenes aktiviteter med rollelege (hvor de mindste støttes i, at forstå elementerne i det. Initiativer og nye tanker vi alle kan inspireres af – og måske kræver det bare lidt støtte og hjælp fra en voksen. Eller den voksne kan medvirke til løsninger, hvis børnene i deres leg f.eks. løber tør for roller og der er et barn uden rolle.
- Vi tager gerne på ture, hvor vi udfordrer børnene ... f.eks. gå langt, ud i naturen – og måske i surt regnvejr ... men stadig have det sjovt, spændende og overvinde de ukendte, trætheden osv. .... Og bagefter tale om at de var seje, og det var et eventyr, vi skal fortælle om.
- Vi går meget op i at naturen skal vi undersøge op passe på – som når vi samler haletudseæg på Fælleden, lægger dem i et akvarium, ser dem blive til haletudser og drager ud på fælleden og sætter dem fri igen.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

(Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23)

Et læringsmiljø foregår over hele dagen. Alle situationer, lege og aktiviteter indeholder læringslementer. De voksne har derfor en afgørende rolle for at skabe, støtte og styrke hele dagens læringsmiljøer, med fokus på børnenes trivsel, læring og udvikling. Børnene skal udfordres til næste udviklingszone, men også til fantasi og eksperimenter, hvor barnets nysgerrighed, interesser og undring vækkes.

Det er helt grundlæggende, at læring via leg giver de stærkeste læringsmiljøer, men der skal også tages hånd om, at de forskellige læringsmiljøer i institutionen er trygge og indfanger alle børn. Det gøres bedst ved at de voksne tager ansvar for at organisere og rammesætte hele dagen, så alle børn kan deltage ved at støtte, guide og udfordre børnene i alle former for leg og aktiviteter – planlagte, spontane eller i hverdagens rutiner. Det er nemlig vigtigt, at børnene er aktive deltagere og medskabere af deres egen udvikling og læring.

Vuggestuen:

- Dagen i vuggestuen ligger i et fast gentagende mønster, da vi tænker det giver tryghed og råderum for de mindste til, at kunne navigere og deltage på bedst mulige betingelser. De finder ro ved at kende rytmen, og møder man et vuggestuebarn på vej til kryberummet, og spørger om det er sove tid, så vil de nikke bekræftende.
- Efter samling kl. 9 er der vokseninitierede aktiviteter for børnene opdelt i mindre grupper. Den voksne kan f.eks. igangsætter nysgerrighed på fælleden, hvor de viser børnene der findes små dyr eller noget helt andet som at vise et eventyr med dukker ..... Vi oplever, at disse formiddagsaktiviteter kan være med til at sætte gang i lege, udtrykke sig i spontan sang/ fortælling og andre tiltag og opmærksomheder.
- Efter middagslur og frugt igangsætter en af de voksne aktiviteter, som børnene løbende kommer til, men der er også mulighed for, at de på egen hånd kan navigere rund på de øvrige stuer eller lege på gangen. De voksne følger børnene, og har her mest fokus på at støtte og guide fremfor at være det centrale midtpunkt – men det kan vælges, hvis børnene har svært ved, at få legen i gang, eller stemningen kalder på det.

Børnehaven:

- Når vi modtager nye børn fra vuggestuen, er vi meget opmærksomme på, at skabe rum der tager højde for, at der er nye venskaber, som skal dannes eller opfriskes. Plads og råderum er anderledes fra vuggestuen, og der skal være plads til, at gå på opdagelse uden de største børn osv.
- De mindste har en daglig læring i at få styr på tøj, sko osv. De største er gode rollemodeller, som vi øver i også at hjælpe dem, der har lidt udfordringer – både de mindre og jævnaldrende kammerater. Således kommer der social og følelsesmæssig læring til det, der først handlede om selvhjulpenhed og motorik
- Når vi har vores forskellige temaperioder, så starter vi med udgangspunkt i børnegruppen – er der noget særligt vi skal have fokus på, som skal sætte retning i temaet – som når vi f.eks. tager på eventyrrejse, og begiver os ind i en fantasiverden. Så kan vi sætte mål om, at vi f.eks. skal have hjulpet 1-2 børn længere ind i børnefællesskabet.
- Vi har valgt, at lægge vores samlinger i perioden op til frokost. Vi vil gerne have et naturligt flow over dagen uden for mange afbrydelser af de voksne. Gode lege tager tid. Frokosten bliver således også en pause, hvor tempoet er nede og alle derefter spiser sammen. Opstarten efter frokost er forskellig. Nogle går på legepladsen – andre skal have en lille hvilestund inden de er klar igen.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

(Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25)

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Når et barn starter i Jordan Rundt, er der fokus på barn og familie, så der kan etableres en god kontakt fra start. Det giver basis til den daglige smalltalk, hvor der kort drøftes f.eks. dagens gang. Der findes så en opfølgningssamtale efter 3 mdr., en overgangssamtale hvor personale fra vuggestuen og børnehaven deltager, en opfølgningssamtaler efter 6 mdr. i børnehave og så slutter vi med en overgangssamtale i november/ december året inden skolestart. Der vil selvfølgelig være samtaler ad hoc i tilfælde af særlige forhold.

Et samarbejde med forældrene omkring børnenes læring handler om, at en fælles indsats giver det mest optimale læringsgrundgrundlag, hvor forskellige indgange og tiltag kan udfordre og understøtte barnet. Der er forskellige ressourcer, interesser og prioriteringer i forældregruppen og samarbejdet vil være frivilligt, så udspillet og invitation til samarbejdet udgår fra det pædagogiske personale. I samarbejde med Forældrerådet har vi udarbejdet punkter for, hvordan de foretrækker at inviteres i samarbejdet:

- Når det allerede i indgangene er tydeligt, hvad institution arbejder med, så kan man som forældre inspireres af og være opmærksom på børnenes interesser og udsagn fra institutionen.
- Når mål og tanker formidles via opslag eller skriv i Kbh barn, så giver det mulighed for at forstå intentioner og måske endda selv tage initiativ til deltagelse eller komme med ideer og forslag, som kan udvikle og udfolde muligheder for indhold og oplevelserne for børnene
- Når institutionen i august udarbejder en årsplan for det kommende års temaforløb, så vil en offentliggørelse til forældre være med til at give overblik og en fornemmelse for de tanker der arbejdes ud fra - også selv om denne kan ændres undervejs, da der vil være vilkår og forløb, som skal omprioriteres pga. f.eks. .... børnegruppens aktuelle trivsel, udvikling, læring osv.
- Hen over året vil forældrene gerne inviteres direkte i til samvær omkring tema/ aktivitet, hvor der er sammen med børnene. Plantedag og sommerfesten er gode eksempler. Et nyt tiltag, som bedsteforældredag er forældrerådet også meget interesseres i.
- Der må gerne være konkrete ideer og forslag til forældrene, som bliver relevant og interessante i forhold til de emner der optager børnene. Det er selvfølgelig frivilligt, men enkelte børns gode oplevelser og tiltag med familien kan deles og berige hele børnegruppen, når personalet griber fortællingen
- Det gode samarbejde har mange former, som handler frem for alt om hverdagens dialoger, dialoger i forældrerådet, forældremøder/stuemødets dialog, dialoger i samværet til de sociale arrangementer m.m.
- ... og så hele den skriftlig information via Kbh barn og garderobernes faste informationer med ugeplaner, fokus ord, sange, rim/remser, som har været drøftet og aftalt

Vi tænker, at tydelighed omkring læringsrum og forventninger giver forældrene mulighed, at indgå i de læringsmiljøer og læringsrum, som institutionen arbejder med. Et samarbejde hvor forældrenes viden kan inddrages, og en gensidig dialog kan give inspiration og informationer omkring børnenes interesser og lege til brug i det pædagogiske læringsmiljø. Der ligger forventninger til at forældrene støtter op om, og handler på både de pædagogiske tiltag. Men også støtter op om de praktiske vilkår og rammer, som personalet beskriver – f.eks. sko fri institution, håndvask ved ankomst osv.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

(Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

I Jorden Rundt har vi fokus på alle børns trivsel – og et særligt fokus på de børn, som har brug for en særlig pædagogisk indsats. Hverdagen forskellige forløb, aktiviteter og sociale interaktioner observeres, med blik for børnenes trivsel og basis for eventuelle bekymringer.

Vi vægter god kontakt til alle vores forældre fra 1. dag, hvilket giver en løbende dialog omkring det enkelte barn – og danne grundlag for samtaler, hvor vi tænker særlige indsatser, undren eller bekymring. Det er vores oplevelse, at nogle familier i perioder har brug for ekstra støtte eller guidning f.eks. i forbindelse med skilsmisse, nye søskende, flytning osv. Ved den tætte kontakt til forældrene kan vi aftale ekstra opmærksomhed/ støtte og vejlede, hvor det falder naturligt.

2 gang om året laver vi trivselsvurderinger (TOPI) på alle børn, som del af tidlig opsporing. Det sikre at vi kommer rundt om alle børn og sammen får en dialog om tanker og evt. bekymringer for den enkelte. En del af metoden er, at hvis personalet har særlige opmærksomheder udarbejdes handleplaner i dialog med forældrene – med efterfølgende særligt fokus på det enkelte barn. Oplever vi børn som har udfordringer og er udsatte i et længere perspektiv, så har vi forskellige tiltag:

- I samarbejde med støttekorpsset udarbejder vi en DPU (pædagogisk udviklingsbeskrivelse), som kan understøtte eller afkræfte vores generelle forståelse af barnets udvikling. Det er aftalt med forældrene inden, og efterfølgende mødes vi til en dialog omkring resultatet. En handleplan udfærdiges evt. ud fra dette forløb – og kan derefter afsluttes eller gentages med f.eks. ½ år med nyt forløb efterfølgende
- I samarbejde med husets tilknyttede socialrådgiver har vi mulighed for vejledning til institutionen, samt tilgang til metoden SOS (Sign of Safety), hvor socialrådgiveren kan afholde møde med forældre og personale, så man i en meget ligeværdig dialog kan tale og handle på evt. problematikker eller vigtig – og især for udsatte børn. Vi handler tidligt og er meget opmærksom på at få hurtigt tilknytning til børnene (og familien), så der er en oplevelse af, at vi støtter og hjælper – og man kan godt komme med spørgsmål og få råd.

For alle børn har vi stor opmærksomhed på nærmeste udviklingstrin, og former vores pædagogiske indsats med opmærksomhed på dette. Ofte vil evt. handlingsplaner smelte sammen med aktiviteter for en mindre eller hele gruppen i planlægningen. Men for udsatte børn er der selvfølgelig en øget fokus på løbende udvikling, selvværd, selvfølelse, selvtillid – og kompetencer indenfor læringsplanernes temaer i en særlig grad.

Hvis vi ser et barn ikke trives, involverer vi forældrene i vores overvejelser og tiltag, og inddrager forældrenes kompetencer, så vi sammen kan finde mulige årsager, og hvordan vi sammen kan hjælpe barnet.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Jorden Rundt er en integreret institution, hvor de fysiske rammer og den praktiske hverdag giver det enkelte barn kendskab til de øvrige børn både i egen afdeling, men også mellem de største og de mindste. Personalet har tilhørsforhold til en stue, men bevæger sig både i de forskellige rum/aktiviteter, men også til andre børnegrupper. Når man hører til de ældste i børnehaven, kender man således både huset og de voksne ret godt. Vi etablerer alligevel en særlig gruppe ”storgruppen” med faste voksne, som har til opgave at tilrettelægge det sidste år, så børnene forberedes og ser frem til det nye der kommer med skole og fritidshjem.

De største børn har helt styr på, hvem der er storgruppe børn allerede, når vi siger farvel til børn i maj måned. De glæder sig til at være de store og når vi over sommeren og hen til efterårsferien opdeler børnene i grupper er de naturligvis de største, som tager imod de nye ... i lege og på ture. Efter efterårsferien starter vi formelt om med ”storgruppe”- aktiviteter 1 gang om ugen i tidsrummet 9-12. efter juleferie samles de 2 gange om ugen indtil maj, hvor de fleste stopper.

Inden start i uge 43 gennemgår vi gruppen og kikke på kompetencemålene i stærkt samarbejde:

- **Personlige kompetencer**
- **Sociale kompetencer**
- **Selvhjulpen hed og motorik**
- **Følelsesmæssige kompetencer**
- **Sproglige kompetencer**

Vi kan således danne os et blik for indsatser vi skal arbejde med, sammen med de aftaler om sange og lege der ligger i aftalen med skolen i stærkt samarbejde, som genkendelige for børnene i deres overgange.

Vi har også nogle helt praktiske mål for storgruppen, som vi tænker er vigtige for børnenes overgang. Vi besøger en skole og et fritidshjem, hvor vi undersøger forskellige opmærksomheder, som børnene selv giver udtryk for eller, som vi ved kan være udfordrende... ”der er døre på toiletterne – som man skal låse!” ”er der en voksen, når man er ked af det?” osv. har vi mulighed for det, så vil vi besøge hele gruppens kommende skoler, da vi oplever en fællesskabsfølelse og Ahaoplevelser, som når de finder ud af, at de skal på samme skole. I rammen for storgruppens aktiviteter leger vi med forskellige begreber, som er kendt fra skolen ... holde frikvarter, aktiviteter med koncentration i kortere periode, begyndende leg med bogstaver og tal, samt samhørighedsfølelsen i storbørnsgruppen. Allerede i efteråret påbegynder vi det overleveringspapir, som skal videregives til skole/fritidshjem. Vi holder overleveringssamtale med forældrene, hvor vi gennemgår den og få vurderet om der er noget vi skal være særlig opmærksomme på. Er det tilfældet, så aftaler vi om det er noget vi med fælles indsats sætter ind på og vurdere efter en tid – eller om vi allerede tidligt skal bestemme os for at få en dialog med skolen/ fritidshjem inden opstart.

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

(Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

Vores placering i et etagebyggeri med lejligheder med fælleden på den ene side og de grønne områder over til DRbyen og It-universitetet giver os lokale muligheder i at være i samspil med vores naboer. Vi har således været på besøg i koncertsalen til forskellige arrangementer – ligesom vi har haft DR på besøg, når du har lavet optagelse til f.eks. MGP, og har gerne ville have nogle børn med. De har også bedt os om bidrag til deres planlagte legeplads.

Naturen omkring os er noget helt særligt. Om foråret kommer gæssene og indtager et stort område med deres unger lige udenfor vores hegn. Vi har en blomstersansehave anlagt op mod legepladsen, og det er helt naturligt for os at Fælleden er mål for ture og opdagelser. Alt foregår i god samarbejdsrelation med vores naboer. De medvirker også til forskellig aktivitet, som når IT-studerende leger og har aktiviteter på græsset. Der er løbende, cyklende og gående mennesker lige op ad vores store vinduer. Ja, nogle gange er vi så tæt på hinanden, at der er øjenkontakt mellem os indenfor og ”hundelufferne” udenfor.

Børnene oplever en tæt samhørighed mellem institutionen og deres egen hjemlige verden, da de for størstedelen af børnegruppens vedkommende bor tæt på (ovenpå/ overfor), og ved besøg til de lokale legepladser er vi tit forbi de hjemlige adresser.

Vores legeplads er åben efter lukketid, hvilket betyder, at børnene inden de starter måske har været forbi med forældrene på søndagsturen - det opfordrer vi den faktisk til. Ofte hører vi, at der har været børnefødselsdage i weekenden, og kommer man forbi i weekenden eller tidlig aften, så er der altid børn og voksne. Vi bruger omvendt græsområdet uden for lågen, som en del af sommerfesten, hvor vi slutter med picnic - og vi kan se at efter sommerfesten bliver familierne siddende og hygger sig sammen på græsset, mens vi siger pænt farvel.

Vi benytter Islandsbrygge Bibliotek, der ligger tættest på os. Det er en rask gåtur, hvor vi altid er velkomne og de er søde til både at guide børnene, pakke bøger til os med særligt fokus og invitere til særlige arrangementer som oplæsningsdage osv.

Vi benytter gerne åbent dagtilbud, hvor vi har været i teater, på museum, Naturcenter Amager Strand og naturcenter Vest Amager. Der har også været besøg fra åbent dagtilbud, hvor de er kommet hos os med bl.a. bamseteater og trommespil.

Vores placering ved metrostationerne (DRbyen og Islands Brygge) giver os mulighed for at komme rundt, men det er ofte at vi går. Som noget nyt er vi begyndt at cykle på fælleden med vores storgruppe.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30)

Det fysiske børnemiljø

Når vi taler om det **fysiske** børnemiljø kan det f.eks. omhandle støj, indeklima, plads til fysisk udfoldelse, stille aktiviteter, hygiejneforhold, lysforhold, garderobe, legeplads, udearealer, stuenes indretning og størrelse.

Vuggestuen - indenfor:

Vuggestueafdelingen er samlet langs en fælles gang. Stuerne er indrettet forskelligt, men fremstår alle lyse, venlige og med deres eget særkende, hvilket betyder at vuggestuebørnene har mulighed for, at blive fortrolige og trygge på stuen... for så at gå på opdagelse og faktisk hurtigt indtage hele vuggestue afdelingen.

I hele vuggestueafdelingen er der indrettet med fokus på **fleksibilitet** – f.eks. borde på hjul eller klapborde kan fjernes og give plads til f.eks. bevægelseslege. Der kan således hurtigt få etableret læringsmiljø for forskellige aktiviteter, og indrettes så der bliver mulighed for opdeling i mindre grupper. Stuerne har alle indrettet sig med legezoner, så de både rummer plads til fysisk udfoldelse, stille aktiviteter og forskellige legeaktiviteter som køkkenleg. Der arbejdes med lukkede stuer, hvor der f.eks. foregår fordybelse eller afskærmning for en gruppe, mens der til andre tider er åbne stuer på tværs er åbnet op for samvær og besøg på tværs af stuerne ... så man kan finde hen til det man syntes er særligt interessant.

- Vuggestuens børn har hver deres garderobeplads med foto og **logomærker** med genstande og legetøj, som skal give børnene genkendelighed og mulighed for dialog, når de er i garderoben enten ved ankomst, på vej til og fra legeplads, eftermiddagsleg eller når de er på vej hjem. Det er deres egen lille base, og de kender deres egne pladser. Det ser vi tydeligt, når de går efter sovebamsen eller bliver lidt utilfredse, hvis et andet barn sidder på ”deres” garderobeplads.

Vuggestuen åbnes hver morgen sammen med børnehaven i fællesrummet. Her er der et fælles morgenbord, hvor børnene spiser morgenmad ... og forskellige muligheder for lege og aktiviteter, som skifter afhængig af, hvad fællesrummet ellers bruges til. Men dog med faste tilbud, som en sofa, hvor man kan læse historie, store legoklodser, kæphestene og legeskibet. Fællesrummet benyttes også over hele dagen til forskellige aktiviteter – her kan der være højt til loftet og rigtig gang i den, men også andre stemninger ved f.eks. lege, eller samling for storgruppen – og selvfølgelig fællesfredag, hvor alle samles til sang og dans. Vi kan se, at det er et spændende rum, for børnene stiller sig gerne ved døren for at kikke gennem glasruden.

Vuggestuen – udenfor:

Vuggestuens placering i modsatte ende af institutionens legeplads betyder, at en tur ud går mod nærmeste dør i garderoben, gennem bygningens gård og ind gennem lågen til legepladsen eller

---

til den lille fælles legeplads. Legepladsen deles med børnehaven, hvilket betyder samarbejde og koordinering, så der er perioder, hvor vuggestuebørnene er alene på legepladsen, som når børnehaven er på tur eller på anden måde optaget af aktiviteter.... Og der perioder, hvor de er der sammen.

- Der er mange steder på legepladsen, at udforske for et vuggestuebarn .... Sandkasse, trapper, ruchebane, bevægelige forhindringer, bold og cykelbane, hængekøje, bålhytte området med højtpilegræs og steder man næsten kan føle, at man bliver væk.
- På legepladsen kan vuggestuebørnene øve sig på egen hånd eller med støtte af en voksen i f.eks. at gå op ad trapperne....

Børnehaven - indenfor:

De 2 børnehavegrupper er placeret med en fælles garderobe direkte ud til legepladsen. Der er indgang til børnehaven via legepladsen til garderoben. Stuerne er i grundplan indrettet forskelligt, men har begge indrettet sig med legezoner, så der kan foregå lege i små grupper. Begge stuerne har et mindre rum med skydedør – den ene stue har indrettet en ”dukkekrog”. Den anden bruger rummet til at børnene kan gå ind og høre musik/ danse. Børnehavens børn leger i alle kroge og rum. Garderoben bliver også indtaget til legeaktiviteter. Her er der også mulighed for ”større stemmer”, og her mødes børnehavebørnene på tværs af stuerne. Til frokostmåltidet fordeler stuerne sig i hver 3 grupper, som spiser forskellige steder med henblik på at skabe plads til ro og den gode måltidskultur, med snak og samvær.

Fællesrummet er meget centralt for børnehavens grupper, da de her kan have lidt større armbevægelser i aktiviteterne – ikke mindst bevægelse, hvor der hurtigt kan flyttes rundt og gives plads. Storbørnsgruppen har det sidste år fast base for deres særlige aktiviteter i fællesrummet 1-2 dage om ugen.

Ved køkkenet som er placeret i vuggestuegangens sidste del, er der indrettet et køkkenværksted med børnearbejdsbord, hvor børnene kan lave aktiviteter samt et åbent kik og køkkenbord, som kan tilgås fra gang og køkken. Børnene kan stå i gangen på udtræksskuffer og være med ved køkkenbordet, hvor den voksne står i køkkenet

- Vi lufter ud løbende – men fast i middagsstunden hvor vi er på legepladsen. Det giver et godt indeklima, når vi kommer ind på stuerne.
- Grundlæggende er legetøjet i børnehøjde, men vi har legetøj til de største børn placeret, så kun de kan tage det frem.
- Fællesrummets borde kan samles, så der opstår en legehule
- Børnenes egne ting, som jakker, sko og skiftetøj er i nåhøjde, så de selv kan tage det på.

Børnehaven – udenfor:

Med direkte adgang ud til legepladsen er der stor samhørighed mellem ude og inde. Faktisk er børnehavebørnene ude i lange perioder over dagen – her er plads til at lege og bevæge sig over flere forskellige arealer og man kan være en stor gruppe der leger sammen. Her er boldbanen, cykelbanen, byggebrædder, scenen, legestativet med diverse udfordringer, ”junglen” ved bålhytten med balanceslangen, hængekøjen hvor man kan gyngeliggende – og så er der kaniner.

Børnene har mulighed for at lege i store grupper, men også at trække sig i mindre grupper.

- Børnene opfordres til at komme gående eller cyklende til institutionen – og det er en stor motivationsfaktor, at børnene må have deres egne cykler med på legepladsen. Her prøver de så hinandens cykler, og skal selv hente den i gården udenfor indgangen, og efter endt brug sætte den tilbage.
- På legepladsen kan man vælge hvilke former for aktiviteter, man vil deltage i .... Om man skal være vilde riddere eller bare lege en stille leg i et af hjørnerne mod sansehaven

---

Det psykiske børnemiljø

Det psykiske børnemiljø kan f.eks. handle om samspil mellem børn og voksne (gensidig respekt og tolerance), børnenes indbyrdes samspil (sprog, handlinger, respekt, samvær), plads og accept af menneskers forskellighed og evt. mobning.

Vuggestue og børnehaven:

Institutionens børn har mange berøringsflader på kryds og tværs af aldersgrupper. Vi er sammen i ydertimerne, vi har fælles legeplads, mødes på gangen i vuggestuen, når der er ærinder i køkkenet og når personalet omorganiserer sig selv eller børn til andre stuer end de plejer. Det betyder et godt kendskab til husets øvrige børn og voksne – selvfølgelig mest for de store vuggestuebørn og børnehavebørnene. Denne praksis betyder stor tolerance, åbenhed og empati for hinanden.

- Vi kan se deres glæde ved at møde hinanden om morgenen, og der vinkes både goddag og farvel til de voksne, når vi mødes ved cyklerne udenfor institutionen
- Vi kan se de glidende overgange fra vuggestuen til børnehaven, hvor de modtages af "tidligere" kammerater fra vuggestuen og langsomt introduceres til den øvrige børnegruppe

Vi arbejder meget med respektfuldt samvær, hvor børnene mødes i deres følelser og støttes til at komme videre, men også i samspillet, hvor der skal siges fra og gives mod til at holde på sin ret.

- Allerede i vuggestuen lærer børnene at sige stop, når de oplever at et andet barn f.eks. tager deres legetøj. Men vi er også med, når barnet bliver ked af at det ikke kan styre legebilen fordi et andet barn er i gang ...."ville du gerne styre?... det er ok at blive ked af det..."

Vi arbejder med "Fri for Mobberi" både i vuggestuen og i børnehaven, hvilket gør at der er en rød tråd i arbejdet med forebyggelsen og kendte rammer for dialogen med børnene, så når vi tager dialogkortene frem og taler om dem.

- Kendskabet til "Fri for Mmobberi" er en grundforståelse for samvær, som børnene tager med sig over i skolen, som arbejder videre med det
- Inklusionen af børn med udfordringer er et tydeligt tegn på den rummelighed og forståelse der findes i børnemiljøet. Der gives plads og forståelse for, at der ind i mellem indgås sær-aftaler, som når et barn f.eks. ikke ønsker at tale for hele børnegruppen, så kan de voksne være oversætter, så barnets budskab alligevel får en stemme i børnegruppen.

Det æstetiske børnemiljø

Det æstetiske børnemiljø omhandler f.eks. stuerne indretning og udsmykning – virker den stimulerende og inspirerende på børnene? Er børnenes omgivelser inde og udenfor udformet på en måde, som fremmer børnenes lyst til at bevæge og udfolde sig, fordybe sig og have stille lege?

Vuggestuen indenfor:

Huset arkitektur har givet os nogle store glaspartier og nogle fantastiske store runde vinduer, som i sig selv giver et helt særligt æstetisk spillerum, hvor de rund vinduer appellerer til at børnene lægger sig i dem, leger racerbane med biler osv. Vi har arbejdet med at få 4 farver til at være gennemgående i Jorden Rundt vuggestue – Grøn, blå, rød og gylden. Ideen har været, at få mulighed for forskellige sanselige indtryk på stuerne, tilført stemninger, liv, personlighed og inspiration – samtidig med at holde en æstetisk stram styring i valg af kun farvelægning af enkelte vægge, og fastholdelse af de hvide vægge til fastholdelse af lys og de grå bundfarver til de nederst udsatte flader. Tanken er, at vi skal tænke disse farver ind i læringsmiljøerne hen over året – og ikke mindst til vores farvetemaug.

Der tænkes i børnehøjde, hvor vi placerer foto rammer, aktivitetscentre osv. bevist, så børnene kan udforske og stoppe op for at undersøge

- På vuggestuens gang har vi forskellige genstande sat op på plader, så børnene kan undersøge forskellige kæder, lapper i forskellige mønstre og farver, telefoner og fjernbetjening osv.
- I børnehøjde har vi placeret **rammer**, som løbende bliver udskiftet med billeder, som relaterer til en tur, aktiviteter eller fokuspunkt, der arbejdes med. Børnene peger og personale/forældre inviteres ind til dialog hvorved barnet oplever og hører ord gentaget.

Fællesgangen ved vuggestuerne kalder på opdagelse og bevægelse med dukkevogne, scootere, løb og aktiv leg. Disse genstande er synlige for børnene – men ikke ophængt i børnehøjde, da der i perioder på dagen ikke er plads til disse aktiviteter.

- Det er sjældent, at børnene peger op uden at f.eks. scootere tages ned. Det hænger ofte sammen med at der foregår nogle andre aktiviteter, som de samles om .... Leger "svup Caroline", hvor der er bolde på gulvet.

Alle vuggestuerne har madrasser, som børnene kan tumle på og lave forskellige bevægelsesaktiviteter. Der er kroge til stille lege, gulvplads til f.eks. Lego og plads til at læse/kikke i bøger/lave puslespil. Legetøj forefindes pt. i kurve, som står i en reol .... Vi arbejder på et projekt med mere åbne "parate" legezoner, hvor børnene får bedre øje for lege, ved synligheden kan kommunikere bedre med de voksne om hvad de vil lege ved at pege eller lign.

Alle stuerne har egne toiletrum med små toiletter og pusleplads med hæve-sænkebord, så børnene selv kan kravle op og fra tidligt være aktive deltagere. På lave reoler har børnene lukkede kasser med skiftetøj, hvor de kan lægge deres tøj inden de skal sove til middag.

Vuggestuen udenfor:

Legepladsen har udfordringer af meget forskellig art, og arbejder med at kende børnenes næste udviklingszone, så vi kan støtte og udfordre børnene til at udfordre sig selv og opleve glæden ved at kunne noget nyt

- Det er stor motivation at se hvordan børnehavebørnene suser af sted på cyklerne. Selv er man måske nået til at sidde på cyklen og lidt undrende konstatere at den ikke bevæger sig, og man når ikke så lang ved at skubbe sig frem, som med scooterne i vuggestuegangen .... Det motiverer – og måske med lidt støtte fra en voksen, så lykkes det. Stor glæde

Børnehaven indenfor:

Hele børnehavens front består af et stort glasparti, hvor garderoben ligger mellem de 2 stuer. Dette giver en oplevelse af at være i tæt samhørighed med legepladsen, hvor man kan følge årstider, vind og vejr. I de øvrige vægge er der store og små runde vinduer, som giver et helt særligt æstetisk udtryk til stuerne, specielt fordi børnene er flittige brugere af de vinduer, som er i børnehøjde. I børnehaven får man hurtigt et indtryk af, hvad der arbejdes med – årstider, temaer el. lign, da børnenes produkter hænger, og er med til at sætte stemningen for lokalerne. Vi har indført sko fri institution og fået et vindfang til indgangen, hvilket har gjort børnehavens garderobe til en naturlige forlængelse af stuerne mod en tidligere opdeling. Nu er der lavet galleri, hvor man mødes af børnenes billeder og udstillings skabe. Der er i nogle perioder stille aktiviteter og andre perioder hektisk aktivitet. Det er i garderoben vi mødes, når vi kommer/går, til og fra legepladsen, en gruppe spiser her, og der foregår mange gode lege... også er det også på sin garderobeplads, man kan søge hen for en lille pause, hvis man syntes det hele blive for meget. Fællesrummets indretning og funktion er ofte i sammenhæng med aktiviteterne i børnehaven, hvor det ind i mellem også er det rum, hvor børnene kan lege og bearbejde alle de indtryk, som kommer til dem.

- Til jul har vi indrettet en "julestue", som alle børnene leger i på skift. Her er der grødfade med træskeer, nissehuer, et køkken og et spisebord .... Og løbende over julemåneden kommer der ting til og pyntes op.

Børnehaven udenfor:

De mange forskellige legeområder på legepladsen, som bruges over hele dagen. Vi har børn, som gerne tilbringer tiden på legepladsen fra de kommer til de går – og det prøver vi at imødekomme mest muligt. Vi er meget ude og arbejder med at finde elementer, som kan tages med ud... tegne, læse bøger osv. Legepladsen ligger åbent i landskabet, så vejret har stor indflydelse på det æstetiske børnemiljø og giver en ekstra dimension. Når det blæser, så leges der måske mest der, hvor man kan få læ – og når solen står højst, så må vi søge afskærmning eller bare gå indenfor igen. Det giver selvfølgelig også mulighed for at vi kan følge og mærke årets gang og bruge det til leg og eksperimenter

- Vi få øje på, at vinden kan hvirvle ting op i luften, og det bliver vi nysgerrige på .... Hvad kan flyve? Børnene komme med ting hjemme fra og vi hænger det i træet og ser om det flyve i vinden

På legepladsen er beplantning bestående af nogle få træer – men ellers pil, som vokser og afskærmer direkte mellem legeområderne. Faktisk har børnene en oplevelse af "jungle" i området ved bålhuset. Tæt ved huset er der forskellige plantekasser og kummer til dyrkning af alt fra tomater til de fineste blomster.... Alt sammen noget, som enten er startet med frø – dyrket i vindueskarmen på stuerne eller fra det, som børn og forældre har plantet på plantedagen.

De seks læreplanstemaer

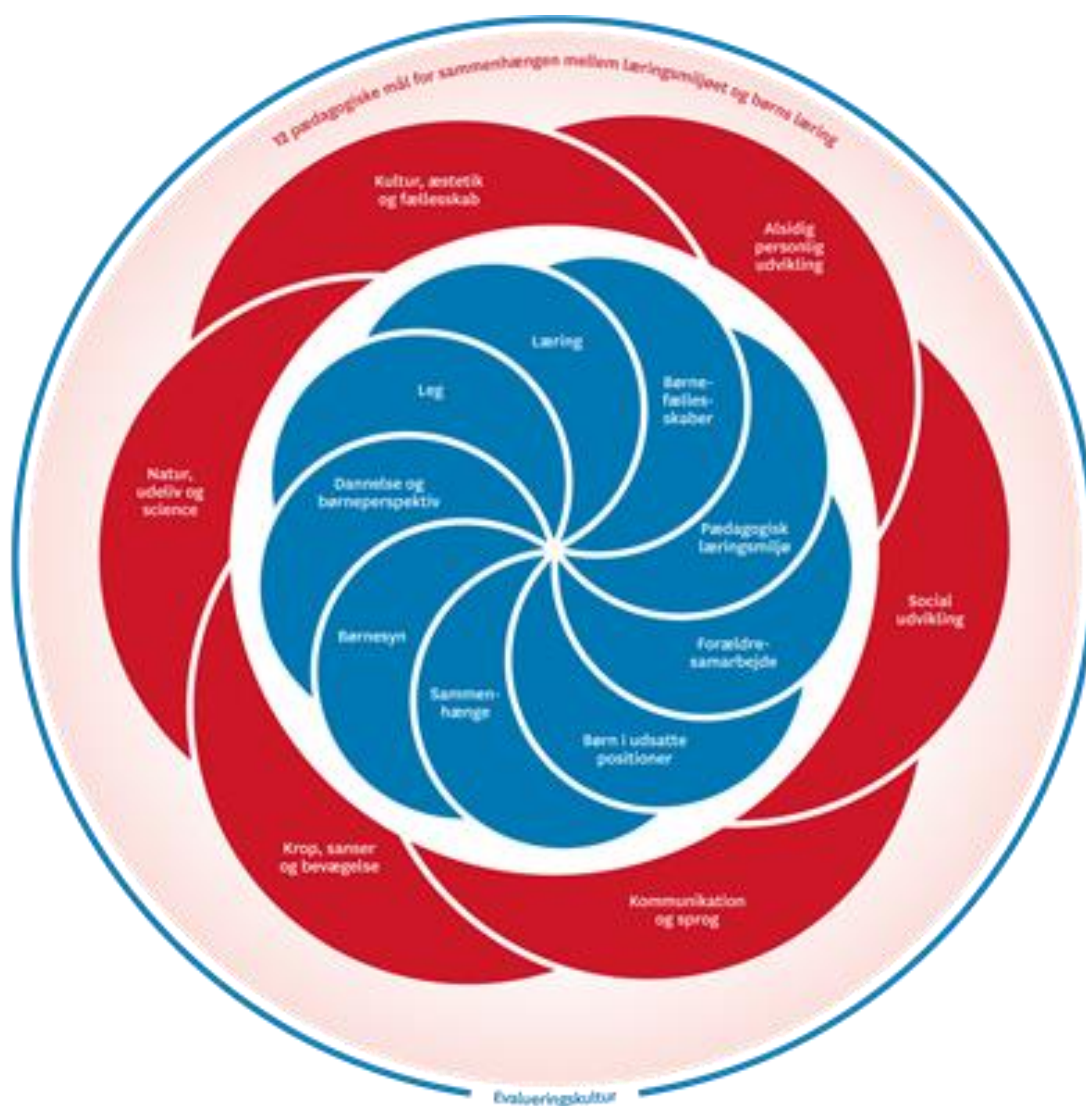

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Sådan arbejdes der i Jordan rund med børnenes alsidige personlige udvikling i det pædagogiske læringsmiljø ... i Jordan Rundt:

I Jordan Rundt møder de voksne alle børn med en anerkendende tilgang. Vi er klar over, at børn har hver sin personlighed med sig. De voksne er nærværende og i samspil med børnene fra de træder ind ad døren, til vi siger farvel. Over dagen vil de voksne lytte opmærksomt til børnene, så de kan fortælle om det, der optager dem. Kendskabet og opmærksomheden omkring den enkelte vil være kilde og inspiration til ”næste udviklings-zone”, som løber parallelt med husets traditioner, temaforløb og aktiviteter, så valgmuligheder af afstemte og i overensstemmelse med børnenes udvikling.

De 5 læreplanstemaer er i Jordan Rundt fordelt over hele året og vil grundlæggende sikre vi kommer vidt omkring det enkelte barns udvikling og læring. Vi har således undervejs indlagt nogle elementer under temaerne, som skal give os en pejling af, om hvad og hvor vi evt. skal sætte fokus fremadrettet. F.eks. når vi har bevægelses uger, så laver vi øvelser med hop, kast, rulle, -elementer. Viser det sig, at det f.eks. faktisk er lidt svært for nogle at kaste – ja så ved vi, at den næste tid skal vi have lidt flere kaste-lege med i vores planlægning.

Vuggestuen:

- Vi møder barnet om morgen med "godmorgen", gerne øjenkontakt og klar til at modtage barnet.
- Vi har forståelse for, at et barn kan være genert, og der skal findes andre veje ind til at det føler sig set og hørt – f.eks. med dialog med forælderen, så det bliver en god start i vuggestuen
- Vi er nysgerrige på, hvordan morgenen har været, og om der er noget, vi skal være særlig opmærksomme på i en kort dialog med forældrene
- Vi er opmærksomme på en rolig start og et naturligt møde, hvor barnet kan få mulighed for selv at komme med.... "se mine nye sandaler..."
- Vi giver plads til individuelle tiltag, som når samling følges "ved siden af", hvis barnet har svært ved deltagelse
- Vi er opmærksomme på at gribe øjeblikket, hvis vi ser børnene er optaget af f.eks. at tage gummistøvler på ... så finder vi alle dem fra glemmekassen, og prøver dem også ..... eller er et venskab i sin spæde start .... Skal de have lov til at udfolde det på trods af andre planer
- Vi arbejder med selvhjulpenhed:

Håndvask: at alle børn kender og lærer og udfører delhandlinger (ærmer op, sæbe på, vask hænderne, tage papir og putte papir i skraldespand)

Selv kravle op på skamler eller trip triap stole med eller uden hjælp fra voksen.

De mindste: at de selv får lov til **at spise** med hænderne, at vi voksne placerer en fyldt ske, som barnet selv samler op og tager i munden.

Barnet er med til selv at **øse mad op og hælde vand i glas.**

Barnet **er med til** selv at tørre sig om munden, lægge hagesmæk, bestik, glas og tallerken på madvognen med og uden hjælp fra voksne.

Badeværelset: Barnet opfordres til selv at tage tøj af, ved svære ting, hjælper den voksne med en delhandling – eksempelvis: sokken ned om hælen- barnet tager derefter sokken af. Barnet putter selv ble i blespand/skraldespand, bliver tilbudt at gå på toilettet, får hjælp til at kravle op på toilettet, vasker hænder, henter selv en ny ble.

Puslebordet: De grovmotorik usikre børn holder i voksen hænder de kravler op ad stigen og op på puslebordet, børnene hjælper selv under bleskiftet med at eksempelvis at løfte numsen, løfte benene osv. Herefter er børnene med til at hente egen sutter og bamser, umiddelbart inden de selv løber/ går/kravler ned til kryberummet.

Kryberummet: Børnene kravler selv op ad stigen, den voksne er lige bagved med hænder på, som støtter barnet. Barnet hjælper selv med til forberedelser inden middagsluren ... f.eks. fødder ind i en kørepose, arme ind i ærmer – putter sig med soveting og lærer sig over tid, selv at falde i søvn.

Børnehaven:

- Vi skal være imødekommende for børnenes frie legemuligheder på tværs af børnehavestuerne, da de selvstændigt vil opsøge kammerater og legetøj de er interesseret i.
- Vi skal være imødekommende på børnenes bevægelighed og støttet op omkring initiativer, der fungerer selv om det ikke er normalen... f.eks. når et barn går med ud i fællesrummet og vinker – for selv at komme tilbage til stuen og gå i gang med at lege.
- Vi skal være opmærksomme på at have voksenstyrede aktiviteter både i mindre og større grupper
- Hverdagen er opdelt i voksenstyrede aktiviteter og børns egne aktiviteter/ børns lege aktiviteter – understøttet eller med voksen deltagelse, da der for nogle børn kan være udfordringer ved begge
- Samlingen er stuens faste samlingspunkt, hvor børnene lytter og taler foran en større gruppe. Her får de en oplevelse af at være en del af noget større, hvor man har mulighed for at ytre sig og blive klogere på andre ved at lytte.
- De voksne er guidende, understøttende og motiverende ikke kun til børnenes selvhjulpenhed men også til generel udvikling.
- Børnene skal have mulighed for at udtrykke sig, og se deres initiativer blive foldet ud og dermed få en følelse af at være medbestemmende og blive taget alvorlig
- Vi skal være opmærksomme på at udvikle barnets viden og erfaringsverden – både vil at vi tilfører nyt, men også være lydhør for den nysgerrighed og interesse, som børnene viser
- Vi skal have en forståelse for den store forskel der er på at være f.eks. 3 år og 5 år. Udfordringerne og mulighederne skal ændre sig undervejs ... de mindste har svært ved at vente på tur, og de store har brug for mere rummelighed ... f.eks. lære og mærke efter om de er sultne, kold, våde – så de kan komme ind og spise, tage hue/vanter på eller regntøj.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Sådan arbejdes der i Jorden rund med børnenes sociale udvikling i det pædagogiske læringsmiljø ... i Jorden Rundt:

Vi er meget beviste om den overordnede opgave med at ruste børnene til at indgå integrerende i samfundet. Vi kan af gode grunde ikke helt vide, hvilket samfund børnene skal agere i som voksne. Men ved at se på vores samfund i dag, har vi en formodning om, at børnene skal kunne agere i forskellige miljøer, hvor deres sociale evner kommer i spil. Der er større mobilitet, og dermed ophæves de traditionelle faste strukturer. Det sætter krav til den enkelte om, at være i stand til at byde ind og bidrage. Det prøver vi at ruste børnene til i et særligt beskyttet miljø bestående af kompetente voksne, som lærer børnene at agere i et socialt rum, så de både kan tilgodese deres egne behov/ ønsker og samtidig tage hensyn til den anden/ de andre i relationen

Vuggestuen:

- Ved morgensamlingen hjælper vi børnene til at få øje på hinanden ved f.eks. at synge navne sang.
- Vi arbejder med både små aldersopdelte grupper, så børnene med jævnaldrende kammerater i eget tempo deler oplevelser, glæde og frustrationer – og i et stuefællesskab, hvor de små lærer af de store og de store lærer at omgås de små
- Vi vil nu med 3 vuggestuegrupper arbejde med en storbørnsgruppe, som ved fælles samvær og aktiviteter på tværs af stuen få øje på hinanden og få en fællesskabsfølelse når de bliver de mindste i børnehaven.

- De voksne møder børnene anerkendende med en opgave i, at forstå intentioner, højt sætte ord på – og ind i mellem møde og støtte børnene i følelserne og evt. ønsker der ikke kan opfyldes.
- Vi støtter de små venskaber der opstår, så de kan udvikle sig
- Vi skærmer de mindste i den første tid, så de kan finde tryghed til at åbne sig og være i børnefællesskabet.

Børnehaven:

- Vi er opmærksomme på, at alle børn har kammerater de leger med, og at ingen børn holdes ude af børnegrupper.
- Vi er opmærksomme på at børnenes interesser er alsidige, og dette skal afspejle sig i institutionens læringsmiljøer.
- Vi er opmærksomme på at arbejde kønsneutralt, og ikke opdele i grupper ud fra køn – men ud fra interesser.
- Vi understøtter at børnene er nysgerrige på hinanden og deres forskelligheder, ved at vi ser det som en styrke, at vi er forskellige, og at alle kan bidrage til fællesskabet og det enkelte individ. Vi arbejder med tolerance og mangfoldighed og samarbejder med forældrene herom.
- Vi er opmærksomme på at aktiviteter er afstemte i forhold til kammeratskab/ antal børn, og der er materialer og plads til et gunstigt lege og læringsmiljø
- Vi støtter og undersøger børns nej... f.eks. når børn ikke vil lege med hinanden. De voksne hjælper de børn der bliver afvist, med strategier til at finde nogen andre de kan lege med. Det er vigtigt at børnenes nej bliver respekteret af voksne og børn så de senere i livet bliver i stand til at træffe afgørende beslutninger for dem selv. Det er ligeledes vigtigt at hjælpe børn til at forstå at afvisninger, og handlinger ikke er personlige, At man lærer af sine fejl, og at det er ok at fejle.
- Vi skal være opmærksomme på inddelingen af børn i f.eks. aktiviteter både foregår i aldersgrupper og på tværs af alder. Det giver mulighed for oplevelse af at være del af en jævnaldrende gruppe, men også mulighed for udvikling ved at lære af de store eller lære de små.
- Vi er opmærksomme på, at vi både skal udvikle aktiviteter med meget voksen deltagelse og med særlige fokus på et emne/ team, så børnene kan deltage i forskellige fællesskaber, hvor det er med andre børn end "bedstevennen". Omvendt skal der være åbenhed for andre aktiviteter, hvor børnene har stor medbestemmelse og aktiviteter baseret på børns egne initiativer og interesser.
- Vi arbejder med samlinger, hvor vi øver turtagning, deltagelse og samspil – men også at tale foran en gruppe børn og lytte, når en kammerat taler.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Sådan arbejdes der i Jordan Rundt med børnenes kommunikation og sprog i det pædagogiske læringsmiljø:

Vuggestuen:

- Vi sætter ord og begreber på alt, hvad vi som voksne gør. Da vi er børnenes sproglige rollemodeller i hverdagen.
- Vi beskriver højt i børnegruppen, når vi aflæser det nonverbale udtryk ved børnenes kropssprog både egne og andres.
- I børnegruppen beskriver vi højt og sætter ord på følelser ... anerkender disse – øver og hjælper børnene med at sige stop.
- Vi læser bøger, synger og leger med sproget. Vi har ugens sang, ugens rim/remser og fokusord. (sangkuffert! ... er det alle?).
- Vi tæller ved lege og aktivister – som når vi tæller til 4, når vi synger eller tæller til 3, når der skal hoppes ned på en madras
- Vi italesætter puslesituationer – hvilken ble skal du ha på, spise rutiner- i dag skal vi spise pasta, garderobesituationer- nu skal vi ha sko på, sove tid- nu skal vi finde sut/bamse m.m.
- Vi deler os som ofte om formiddagen i små grupper for at få fordybelse til at lege med sproget fx billedlotteri. Vi er meget opmærksomme på at sproget udvikler sig én til én. Vi anerkender, der for også vi vigtigheden samarbejdet/ partnerskabet med vores forældre ved sprog tilegnelsen hos det enkelte barn.
- Vi benytter gentagelser, og karikeret sproget- for at understrege ordets betydning Vi arbejder med at folde ord og betydninger ud, Våd, glat, ru, rillet, Modsætninger dag/nat kold/varm
- Det er også vigtigt er at guide børnene til turtagning i dialogen, for at øve sig i at kommunikere – både det at blive hørt og høre. Vi kender vigtigheden af at give barnet tid – tid til at tænke, reflektere og konstruere et svar

- Vi overvejer sætnings længder og vores toneføring – nu skal vi UD i garderoben og finde vores tøj. Vores kropssprog skal understøtte vores talte ord
- Vi har et særligt fokus på de tosprogede børn, og bidrager med ideer til forældresamarbejde, som fx at have en bog der kan læses på det primære sprog og dansk ,... give forslag til sange m.m. der kan understøttes i familien

Fællesfredag Hver fredag samles hele vuggestueafdelingen til fællesfredag i fællesrummet – og hver 14. dag deltager børnehaven. Der ligger et fast program med fællessang og dans på tværs af aldersgrupperne. Sangene vælges på skift af stuerne, som har udvalgt dem ud fra deres egen sangskat til inspiration og genkendelsen hos de øvrige stuer.

Sprog vurderinger. Der foretages sprogvurdering på alle børn ved 3 år, 4 år og 5-årsalderen. Det foregår i en 1:1 situation med en kendt voksen, og giver et bud på om der er udfordringer, som der skal arbejdes med.

Børnehaven:

- Vi er meget beviste om, at sætter ord og begreber på alt, hvad vi kan komme til i det daglige arbejde. Vi er børnenes sproglige rollemodeller i hverdagen. Vi skal igennem alt det, som vi foretager os få øje på, hvor vi kan finde dialoger, øve, tilføje ord/begreber og skabe nysgerrighed for det kommunikation og sprog.
- Vi er opmærksomme på, om børnene bruger sproget korrekt, og vi skal være medvirkende til at udvide ordforråd, samt folde ord og begreber ud.
- Vi mægler i konflikter, hvor vi både går foran, ved siden af og bagved. Vi taler med børnene og øver dem i at sætte ord på deres følelser, nuancere udbrud og vejleder dem i f.eks. konflikter, så de på et tidspunkt også selv kan håndtere situationer uden voksens guidning.
- Vi giver tid og plads til at tale med børnene om at situationer ... hvor vi gennemgå forløb, stiller reflekterende spørgsmål og spørger til videre forløb ..... om situationen lægger op til en "handling" fremadrettet eller et PYT, hvor følelser og temperament blot skal finde sit hvile.
- Vi er opmærksomme på, og øver os selv i, at understøtte børnenes fortællerbehov, så vi ikke selv tager over for barnet, og lægger barnet ord i munden.
- Vi er opmærksomme på, at børnene giver hinanden plads til at lytte til hinanden.
- Vi har fokus på det nonverbale sprog, og støtter børnene i forståelse og læsning af hinandens reaktioner og interaktioner, så samvær og empati bliver en del af børnenes redskaber i fællesskabet.
- Læsning er en stor del af vores hverdag. Vi er inspireret af dialogisk læsning, hvor gentagelse og dialogen bl.a. er lige så vigtig som selve oplæsningen
- Vi har vores egne bøger og supplerer med løbende udskiftning af læsebøger fra biblioteket. Her vi et samarbejde med bibliotekaren om, at hun indsamler bøger med f.eks. bestemt fokus til os – som er klar når vi kommer. Disse bøger er tiltænkt til at give fokus på, at give ny inspiration og viden til f.eks. nye tiltag og initiativer.
- Vi har altid børn med til afhentning af bøger – de kan også være med til at udvælge bøger, som interesserer dem – og som kan inspirere andre børn og de voksne til måske et lille forløb. Vi følger gerne børnenes spor, da vi ved at børnene lære sprog, når de følger deres interesse.
- Vi har fokus på at give plads til, at få inddraget kendskab til skriftsprog (literacy), hvilket vi gør helt fra den dialogisk læsning til storgruppens leg med alfabetets bogstaver.
- Vi har særlig fokus på de tosprogede børn, og bidrager med ideer til forældresamarbejde, som fx at have en bog der kan læses på det primære sprog og dansk.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Sådan arbejdes der i Jordan rund med udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse i det pædagogiske læringsmiljø ..... Eksempler:

Vuggestuen:

- Institutionen er indrettet med fokus på meget fysisk aktivitet i både vores planlagte og ikke planlagte aktiviteter, som motorcykler på gangen, hoppelege i madrasser, kravle op og ned ad madrasstigen, køre med div vogne, danse til musik, vores fællesfredag har fokus på krop og bevægelse
- Vi eksperimenterer, udfordre og finder på nye måder f.eks. ved at lade børnene gå forhindring/ balancegang på nogle hele blepakker vi har i huset.
- Der arbejdes aktivt med, at børnene opnår selvhjulpenhed, Så på mange måder er udviklingen via krop, sanser og bevægelse centrale elementer for al læring her. Vores opgave er, at understøtte, udfordre, motivere og observere tiltag og udviklingstrin for at sikre de bedste muligheder for udvikling.
- Badeværelset er et godt sted at lære sig selv og sin krop at kende ... fra bleskift til puslebord, hvor børnene selv er aktive med at komme op ad stigen til hæve-sænke-bordet. Til selv at hente ble og tage tøj af og på ... og måske nå at få interesse for toiletbesøg.
- Legepladsen har forskellige underlag, der skal læres at mestre. Det kræver balance og teknik, at begå sig på de forskellige underlag, som legepladsen udfordre med .... Sand, asfalt, græs og jord
- Legepladsen – I sandkassen Det kræver balance og motorikøvelse at komme ind over kanten, gå hen til der hvor man vil – og så er der klatrestativet. Det indtages langsomt .. måske ved at man først tør lege under, til man udfordre sig selv med trappen op og langsomt kaster sig ud i udfordringen (op, hen og ned). Sandkassen er også en sanselig oplevelse, der

for nogle børn skal understøttes .... De kan ikke lide at røre sandet – og slet ikke hvis det er vådt. Vi laver sandkager og udvikler forståelse for sandets muligheder i form af formelighed og legeværdi

- Legepladsen – hængekøjen Vi gynger i hængekøjen – flere børn ad gangen. Rum-retnings-sansen udfordres, og vi kommer tæt på hinanden. Det skal øves, og ikke alle børn tager den udfordring til sig med det første.
- Legepladsen – cykler. De største vuggestuebørn inspireres af børnehavebørnene og kan til slut gøre tiltag til at komme op på cyklen – eller sidde bagpå, når børnehavebørnene inviterer.
- Fællesrummet. Rummets indretning er mobilt og kan med få tiltag både være helt åbent med fri gulvplads og samtidig indrettet med bjælke, så der nemt kan opsættes gyng og klatretræ. På synlige hylder ligger diverse motoriske redskaber, som kan bruges i aktiviteter – nemt at gå til.
- Bevægelse i vuggestuegangen. Den lange gang inviterer til bevægelse – der er en masse løb frem og tilbage. Ligesom kørsel med scooter og diverse vogne er en yndet aktivitet, som børnene holder meget af. Disse aktiviteter foregår som regel i tidsrummene inden morgensamling, efter spisning/inden middagsluren og i eftermiddagstimerne
- Bevægelse på stuerne. Alle stuerne har madrasser, hvor børnene tumler og fra en lille trappestige hopper ned på.

Sådan arbejdes der i Jorden rund med udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse i det pædagogiske læringsmiljø.... Eksempler:

Børnehaven:

- På stuen er børnenes legemuligheder både på gulvet, hvor de sidder på tæpper og kravler rundt. Der er også legemuligheder på bordene, hvor der tegnes, lægges puslespil, perles osv. (styrkelse af finmotorikken). På stue 4 kravler nogle af børnene selv op og ned ad hønsestigen til ”hemsens” – men i starten skal børnene have en voksens hjælp til at – især guides ned.
- I garderoben er mulighed for at lege løbelege, som rollelege politi og røvere.
- Fællesrummet omdannes ofte til forhindringsbaner, indendørs legeplads (klatretræ, gyng, rullebrædder, som man kan ligge på maven på og bevæge sig rundt) og så bliver der danset.
- Legepladsen: På legepladsen har mulighed for at, lege med sand tørt og vådt, kravle i træer, balancere på kanten af sandkassen, på slangen,
- På ture ud af huset i nærområdet er det ofte med mål om bestemte udfordringer – gyng, løbe/rulle/bestige bakker, klatre i træer ... eller cykle en tur med de største på fælleden.
- Vi har i perioder hvilestund, hvis vi kan mærke børnene, har brug for en pause – ikke for at sove, men at slappe af med en bog, høre en historie osv.

- Vi styrker i hverdagen børnenes finmotorik, og har fokus på brugen af deres pincetgreb, når vi laver perleplader, armbånd/halskæder, syr, tegner, maler og legeskriver. Samtidig styrker vi deres sanselige indtryk ved, at de mærker og føler forskellige materialer.
- Børnene skal lære at mærke og kende deres krop. De skal fx mærke efter sult/tørst, kulde/varme, tør/våd. De skal samtidig udfordre kroppens motorik/sanser ved at gå på bare tæer på forskellige underlag, på balancebomme mm. De skal lære at benævne deres kropsdele og derfor synger vi f.eks. til fællesfredag "hoved, skulder, knæ, tå", "Bjørnegymnastik", "frødanser" mf.
- Vi understøtter, at børnene udforsker kroppen, hvilket betyder at hvis de smider tøjet, eller strømperne, så får de lov til det. Vi er ikke født med sko på og børnene har brug for at undersøge underlaget med bare fødder. Det stimulerer deres sanser. Vi tumler med børnene og hænger dem med hovedet ned af ligeledes for at stimulere sanserne. Vi begrænser så vidt muligt ikke børnene i den "farlige" leg, da vi mener, at børnene har en naturlig måde at udfordre sig selv. fx at klatre i træer.
- Når vi er i køkkenet eller spiser frokost øver vi "madmod", ved at se og snakke om det vi spiser fx en kartoffel. Hvor den kommer fra? Hvad den smager af osv.

Natur, udeliv og science ..... i vuggestuen

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Vuggestuen:

De første og måske fleste læringsrum for natur, udeliv og science vil være i vuggestuen og i nær-området, da der lægges vægt på at børnene **udfordrer verden/ naturen i eget tempo og trykke rammer**, som giver mulighed for at udvikle nysgerrighed, mulighed for fordybelse og lyst/interesse for dette læringsrumsfokus. Der skal være mulighed for, at barnet på egen hånd får lov til at udforske – med den voksne som opmærksom iagttagere og garant for overvældende eller direkte farlige situationer.

Barnets sanser stimuleres i naturen, når barnet kan smage, føle, ser, lugte og høre mange ting. Det giver et helt unikt grundlag at stimulere børnenes sprog ved nye ord, men også at påbegynde det matematiske sprog og forståelsen for relation-spar (stor/lille, mange/få ...).

De voksne er være opmærksomme på barnets reaktioner i en aktiv dialog og relation, hvor de voksnes mimik og kropssprog understøtter barnet i, at det kan **udfordre sig selv** ved f.eks. at gå på græsset med bare fødder”, **søger tryghed** ved f.eks. ”at søge tæt på den voksne, når edderkoppen bevæger sig”, eller **guider** børnene til at passe på naturen ved f.eks. at hjælpe dem udvise forsigtighed ved ikke at klemme sneglen, så den dør.

- Amager Fælled og vores eget nærområde giver os mulighed for give **børnene autentiske oplevelser og erfaringer med dyr**, som når vi hilser på hestene på fælleden, gæs og ænder kommer forbi institutionen, vi finder regnorme, myrer eller lign.
- Årstiderne giver os mulighed for at **sanse lys, luft og vejr**, som når vi er på legepladsen sol, blæsevejr, i regn eller snevejr. Et stort hit er når vi fryser legetøj, og børnene er med til at se og deltage undervejs i forvandlingen, til det er helt tøet op. Vi kan også lege med lys og mørke, som når vi laver huler, hvor det er helt mørkt.

- Naturens materialer (frugter og blomster) inddrages om muligt i videst muligt omfang, som når vi går på fælleden og henter "fastelavns-ris", i foråret tager grene ind der blomstrer,
- Leg med naturmaterialer er blevet en del af vores udviklingsønske. Børnene har længe interesseret sig for stenene som ligger udenfor. Dette vil vi gerne prøve at se mere af.

Børnehaven:

I børnehaven benytter vi os meget af nærmiljøet, som når vi har aktiviteter i det grønne område vi ligger i og på legepladsen. På vores egen legeplads kan vi lave eksperimenter og aktiviteter, som når vi planter og passer vores blomster og "afgrøder", eller lave forsøg med vind el.lign. Vores bålhytte har sine helt egne aktiviteter, hvor året rundt har mulighed for at lave et udeliv, som for mange af vores børn er ukendt .. bålaktiviteter (snitte, lave mad, brænde perler osv.) og det naturlige fællesskab om bålet, når vi spiser, synger eller fortæller historier.

Der er også oplevelser i autentiske miljøer. Amager Fælled er stor og byder på mange forskellige læringsrum, hvor vi kan fiske haletudser, lege eller følge et områdes forandring over året .... Forår, sommer, efterår og vinter. Vi bringer naturen med tilbage i børnehaven så vi sammen kan undersøge nærmere og omvendt kan vi gå ud naturen og finde noget vi har læst om. Ligesom naturmaterialer er en del af oplevelserne, og kreative aktiviteter kan give ny forståelse og oplevelser, så der opdages nye mål og formål ved naturbesøg. Inspiration kan også findes hos naturcentrene, som har forskellige forløb og mulighed for lån af grejkasser, så børnene kan inddrages på stedet.

Vi følger børnene og leger med på deres initiativer. Vi udvider og udforsker sammen med børnene deres nysgerrighed, forståelse og viden om naturen, samtidig med at de bliver mere fortrolige med naturen, og vi kan udfordre dem. Barnets grov og finmotoriske evner udfordres naturligt i naturen og udvikles på barnets eget niveau. Når vi f.eks. genbesøger steder, vil vi se dem blive gode til at afstemme deres motoriske færdigheder og udvikle sig – specielt med støtte fra en af de voksne, som ikke hjælper barnet op på steder, det ikke selv kan kravle op, men støtter barnet, der hvor det er. Genbesøg giver også muligheden for, at børnene oplever skift i årstider. Børnenes forestillingsevner samt fantasi udvikler sig i de konstante ændringer, der findes i naturen og naturen er et oplagt rum til fantasilege.

- **Autentiske oplevelser med dyr.** På institutionen har vi to kaniner, som børnene hjælper med at passe: ordne pels, give mad og vand, kæle med, ordne bur.... Sanselige oplevelser med meget dialog og guidning i konkrete handlinger, som hvordan holder man en kanin osv.
- **Et helt forløb** omkring haletudser fra billeder om æg, til at fange nogle i et vandhul, til akvariet i børnehaven, udklækningen og tilbagesætningen af frøer.
- På **opdagelses-safari** hvor vi går på Fælleden og ser hvad der sker.... Som da vi fandt en sno, som en modig voksen fangede, der blev taget billeder af og så gik vi hjem og læste alt hvad vi kunne om sno, kryb og slanger.... Eller da vi mødte en falkoner, som viste os hvordan hans falk fløj, hvordan den sad på hans arm osv.
- Årstidsbestemte aktiviteter for natur, udeliv og science: **forår** – plante/så og følge gæs komme og få unger inden de drager videre, **sommer** passe planter og se på sommer-dyr (sommerfugle, mariehøns ..). **Efterår:** høste frugter og bær..... se årstidens tegn med blade

der falder, blæst og drager. **Vinter:** regn, sne, tøj, blæst ... leg i sne, fugleautomater og kølketure

- **Miljøbevidsthed** er et tema vi har planlagt med henblik på forløb om affaldssortering og temaer, som børnene er optaget af... f.eks. plastik forurening i verdenshavene og hvad det gør med fiskene.... Måske kan vi på sigt få en miljøpatrulje i storbørnsgruppen!
- Et aktivt pædagogisk tilbud i sammenhæng med **køkkenet**, hvor grøntsagerne præsenteres og forarbejdes. Der tales om konsistensen, smag m.m. eller hele forløb med f.eks. æbletema i efteråret, hvor vi starter med æbletræer, ser forskellige æbler (farver og former), skærer dem i store og små stykker, smager på dem, forarbejder dem og ser måske endda processen med forrådnelsen

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Vuggestuen og børnehaven:

Vores børn og familier bidrager som personalet til fællesskabet med hver vores kulturelle baggrunde, som egentlig kommer bedst til udtryk, når vi holder fødselsdag, er på besøg hjemme eller når vi taler om de ting, som børnene er optaget af .... helt fra om man har en mor eller en ”Mami” ... eller til hvad man må på sit værelse, eller om der er fredagsslik.

Vi er som institution kulturformidlere på mange punkter ud fra vores og i vores valg af sange, bøger, mad, udflugter, grundholdninger og værdier som f.eks. demokrati og fællesskab.

Vores er beviste om vores egen stærke danske kultur i Jordan Rundt gør, at vi må træffe beviste valg og prioriteringer for, at møde andre forskellige kulturelle oplevelser, hvor vi med børnene kan gå på oplevelse og opdagelse i nye tankesæt og handlemønstre. Vi møder da verden og andre kulturer i børnehøjde – på børnenes egne præmisser og niveau, hvor der er fælles oplevelser med ny viden og nye veje, men også med muligheden for det enkelte barn at se sig selv på en ny måde eller i forhold til en anden virkelighed.

- Den årlige fantasirejse til et andet land har været en måde at få åbnet for forskellige kulturelle oplevelser, hvor vi både har hørt, set, rørt og smagt på f.eks. Grønland – samtidig med, at vi legede slædeture med hunde på den til lejligheden byggede hundeslæde, lå på underlag og så på nordlys osv.
- Når vi har forløb med kunst og æstetik, så er vi beviste om, at børnene udfordres og har plads til at eksperimentere med forskellige materialer og processer... her har vi bl.a. haft besøg af billedkunstner via åbent dagtilbud.
- Jordan Rundt er en integreret institution, hvor vi mødes i store og små grupper på tværes af stuer og afdelinger i forskellige samværsformer og fællesskaber. Det giver ud over et godt

kendskab til alle i institutionen også mulighed for at møde forskellige personligheder, aldersgrupper osv.

- Vi er meget beviste om, at børnene kender de klassiske børnesange og lege ... mariehønen Evig glad osv. – og helt klassiske historier som Bukke bruse, de tre små grise osv.
- Fællesskabet omkring spisning, hvor vi taler og lytter til hinanden. Men både bordskik, hygiejne og forståelse for forskellige livsvalg/vilkår ved at spise noget andet mad eller, at der skal være mad til alle, og man som de første ikke tømmer fadet uden at orientere sig om, hvor mange der er ved bordet.
- Kultur, æstetik og fællesskab er i vores tanker en ramme som indeholder både de øvrige læreplanstemaer med især social udvikling, kommunikation / sprog og alsidig personlig udvikling, hvor vi også har nogle grundlæggende sociale spilleregler og dannelse vi lægger vægt på.
- Vi præsenterer børnene for nogle grundregler og dannelsespunkter for samværet på institutionen (og fremtiden), som at man siger god dag/ farvel, tager udendørssko af, når vi er inden-dørs, vi vasker hænder, når vi kommer om morgenen og når vi skal spise.....
- Ude i verden lærer børnene at begå sig i bus/ metro med andre mennesker, følges med en gruppe, lærer om trafik (hvordan man kan færdes sikkert) og formidler og lærer børnene, at der er forskel på regler, hvor vi kommer frem .... I skoven må man løbe, tisse i busken, og råbe højt – men det gør man ikke når man er på tur på et museum

Traditioner over året

- **Fastelavn.** Vi forbereder med pyntning, dekoration af tønder og fastelavnsfest med tøndeslagning
- **Bedsteforældredag** ..... nyt tiltag 2020
- **Påske.** De mindste har fokus på kyllinger og æg, mens de størst laver gækkebreve – men hele huset er pyntet op
- **Plantedag.** I Maj/juni inviterer vi forældrene og børnene til fælles at plante frø eller planter, som de selv medbringer eller vi har fremdyrket. Hele sommeren vil vi så alle følge udviklingen og blomstringen
- **Sommerfest.** Hele huset tilbringer nogle timer i fællesskab med lege for børnene og fælles picnic
- **Lygtefest for børnehaven.** Ved mørkets kommen i efteråret holder vi lygtefest med forældrene. Børnene har i ugerne op til festen forberedt sig bl.a. med lygtefremstilling. Når forældrene kommer og går alle ad en planlagt rute på fælleden og mødes til sidst ved legepladsens bålhytte, hvor der er suppe over bål.
- **Jul** er lig med Lucia optog, som hvert år opføres af storbørnsgruppen. Det holdes en tidlig morgen på Lucia-dag, hvor der efterfølgende er luciaboller og kaffe/the til forældrene inden de tager videre på arbejde.

Årshjulet med læreplanstemaer

Vi har i Jordan Rund valgt at lægge læreplanstemaerne i et årshjul for at sikre overskuelighed, genkendelighed og plads i kalenderen. Der er mange andre opgaver, som også ligger over året ... forældre møder/samtaler, sprogtest osv., så vi tænker, at med en god plan over hele året kan vi få ro til det hele. Vores år er således bygget op omkring temaer og traditioner over året, som undervejs vil berøre læreplanstemaerne:

- **August** – Krop, sanser og bevægelse
- **September** – natur, udeliv og science (høst) og kreativitet
- **Oktober** – kultur, æstetik og fællesskab
- **November** – natur, udeliv og science (vinter)
- **December** – kultur, æstetik og fællesskab + kreativitet
- **Januar** – kommunikation og sprog
- **Februar** – krop, sanser og bevægelse + kreativitet
- **Marts** – natur, udeliv og science (forår) + kultur, æstetik og fællesskab
- **April** – varierende aktiviteter med fokus på overgange
- **Maj** – natur, udeliv og science (sommer) + kreativitet og æstetik
- **Juni** – natur, udeliv og science + kultur, æstetik og fællesskab

Alsidig personlig udvikling og social udvikling vil være en naturlig del af alle temaer og emner ... ligesom det fælles pædagogiske grundlag er basis for vores praksis gennem hele året.

Forældrepartnerskab

Vi vil i temaforløbene synliggøre mål og tanker for forældregruppen, som inviteres ind og opfordres til at støtte op om børnenes interesser og tiltag... og være i dialog med os, så børnene oplever det partnerskab vi ønsker.

Vi ser det som en stor værdi, at forældregruppen kender mål og er sparringspartnere, der kan give os input og tilbagemeldinger. Børnene støttes og følges individuelt af forældre, der kan tilføje unikke oplevelser og fortællinger, som børnene kan vende tilbage og berige hele børnegruppen og personalet med.

Evalueringsskultur

En evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske arbejde

I Jorden rundt arbejder vi med redskabet "Tegn på læring2", som giver os mulighed for løbende at udvikle og styrke vores læringsmiljø, så det er relevant og tilgodeser alle børnene i vores børnegruppe. Der sættes tid af til, at der kan planlægges, sættes mål og tid til at reflektere og evaluere.

Dokumentation kommer i form af praksisfortællinger, fotos, observationer, videooptagelser, screeninger børneinterview, tegninger indsamles løbende, så der hele tiden er fokus på om aktiviteter og tiltag understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.... Tegn, der understøtter eller udvikler nye tanker og ideer.

I vores kalender fra august til juni har vi forudbestemt perioder med læreplanstemaerne. Det giver et overblik for aktiviteter og tiltag, så vi ikke skal nytænke fra måned til måned. Vi kan fra gang til gang lave forskelligt indhold i temaerne eller fastholde traditioner – Fokus i læringsmiljøet kan omhandle både indholdet i de pædagogiske aktiviteter/ tiltag i læreplanstemaet, men også have fokus på om f.eks. børnegruppens relationer.

Vores evalueringer kan f.eks. falde i slutningen af et temaforløb – men også i en andre og måske endda længerevarende indsats, som f.eks. når vi det sidste år i børnehaven arbejder med storgruppen og deres overgang til skole og fritidshjem.

Vi har besluttet, at vores pædagogiske mål for læreplanerne og fokus er synlige ophængt ved garderoberne, så forældrene har mulighed for at følge vores tanker ved ugeskema og indsatserne i øvrigt. Ved hver stue har vi lavet en farvet firkant, hvor vi når et forløb er sluttet samler dokumentation og vores evalueringer.

Når vi har dokumenteret med mål og evaluering samler vi materialet i en mappe gældende for børnehaven og i en mappe gældende for vuggestuen. Ud over at de ved planlægning af det efterfølgende år vil dette materiale og erfaringerne herfra danne rammerne for det kommende års planlægning i en ny årskalender, så sikre vi os materiale til vurdering til den årlige evaluering, hvor der vil være en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogisk læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Hvert andet år vil der være en samlet evaluering med udpluk af de foregående 2 års dokumentation, som beskriver og understøtter pointer. Evalueringen offentliggøres på hjemmesiden.